

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

YM:n ajankohtaispuheenvuoro

MRL:n kokonaisuudistus

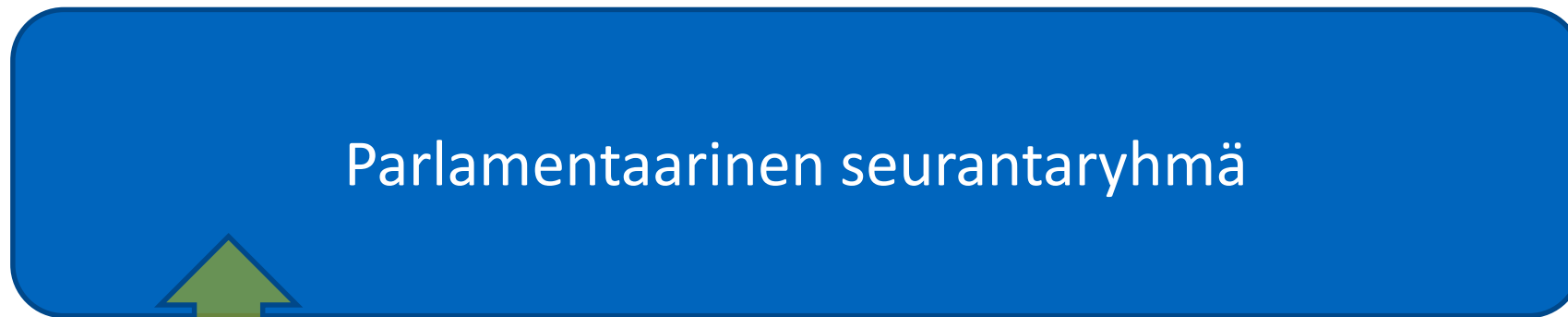

Alueidenkäytön ja rakentamisen neuvottelupäivät
Lappeenranta 20.11.2018

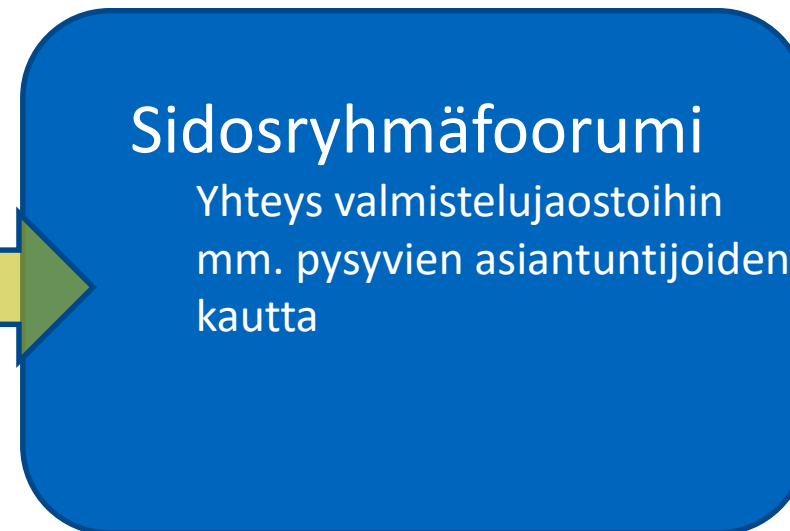
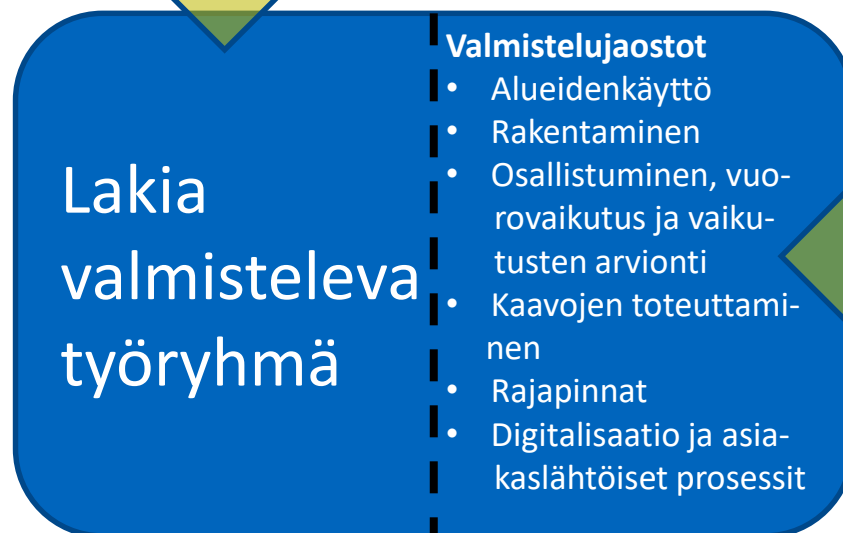
Matti Laitio
Ympäristöministeriö

Parlamentaarinen seurantaryhmä, lakia valmisteleva työryhmä ja laajempia piirejä edustava sidosryhmäfoorumi on nimetty

Päällinjaukset, valmistelutyön arviointi, vuorovaikutuksen edistäminen ja yhteiskunnallinen keskustelu

HE:n valmistelu, osa-alueiden yhteensovittaminen (jaostojen koordinaatio), vaikutusten arviointi ja sidosryhmäyhteistyö

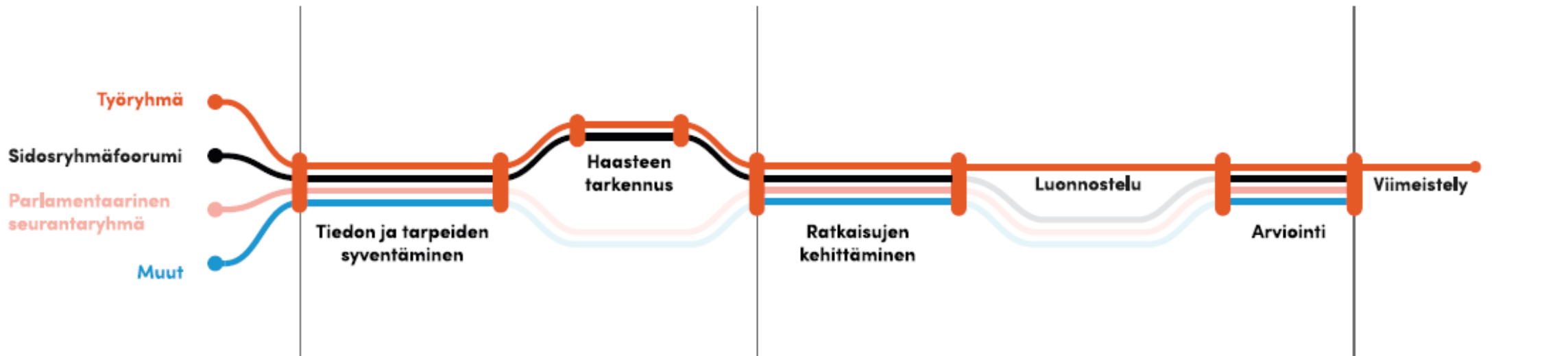
Monipuolinen vuorovaikutus eri toimijoiden kesken, hyödynnetään työryhmän ja valmistelujaostojen työssä

KÄYNNISTÄ

RATKAISE OIKEAT ASIAT

RATKAISE ASIAT OIKEIN

HIIO HUOLELLA

Työryhmä asetettiin 25.4.2018
Valmistelujaostot asetettiin 11.6.2018
Sidosryhmäfoorumi asetettiin 17.5.2018
Parlamentaarinen seurantaryhmä asetettiin 25.4.2018

Hallituksen esitys eduskunnalle
vuonna 2020

2018

2020

MRL-uudistus, ote vuorovaikutussuunnitelmasta

MRL-uudistuksen tavoitteita ja lähtökohtia alueidenkäytön kannalta

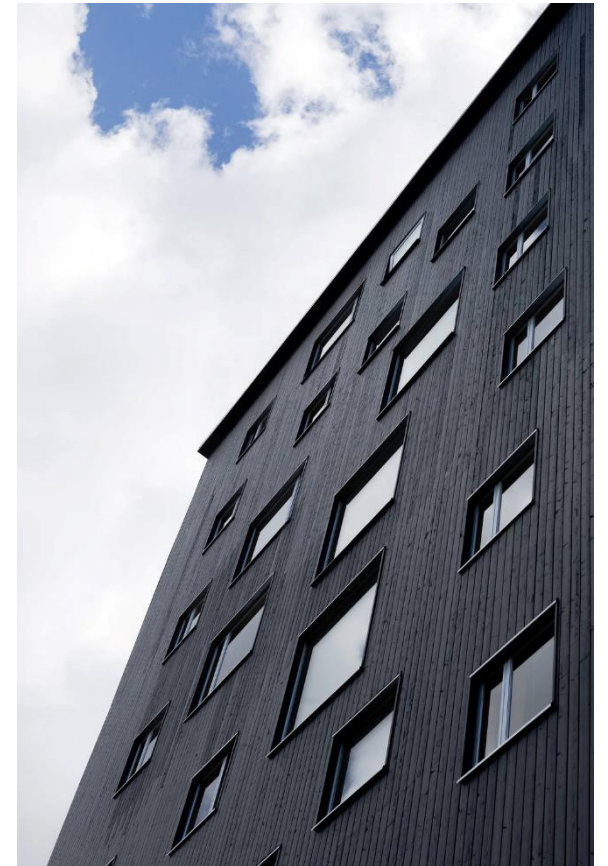
- Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän ajantasaistaminen ja yksinkertaistaminen
- Alueidenkäytön suunnittelu ja rakentamisen ohjaus tulevaisuuden toimintaympäristössä mm: aluerakenne ja kaupungistuminen, väestörakenne, ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, hallinnon rakenteiden muuttuminen, digitalisaatio, liikkumisen murros, kansainväliset sitoumukset ja EU-jäsenyyden velvoitteet
- Alueidenkäytön suunnittelun ydintehtävien tunnistaminen
- Alueiden elinvoiman kehittäminen sekä kestävä kehityksen ja hyvän elinympäristön edellytysten luominen
- Vuorovaikutteinen toimintatapa ja prosessien tarkoituksenmukaisuus

MRL-uudistukseen liittyvä keskustelupaperi

- Pohjusti MRL-uudistuksen valmistelua, löytyy YM:n sivuilta <http://www.ym.fi/mrluudistus>
- Keskustelupaperin lähtökohtana on ollut **tarve herättää yhteiskunnallista keskustelua uudistuksen suunnista** ilman, että lopputulokseen olisi jo valmiiksi sitouduttu
- **Ohjaamisen tarvetta on valtakunnallisella ja maakunnallisella tasolla sekä kaupunkiseutujen ja kuntien puitteissa**
- Meidän suunnittelujärjestelmämme on aika moniportainen useine juridisesti ohjaavine kaavoineen. **On nähty tarpeelliseksi tarkastella kriittisesti nykyisiä suunnittelutasoja ja niiden lähtökohtia varsinkin, jos kaupunkiseutujen suunnittelua halutaan vielä vahvistaa.**
- Keskeinen ohjenuora on **suunnittelutarpeesta lähtevä ohjaaminen ja tasapainon löytäminen joustavuuden ja ohjaavuuden välillä.** Joustavuus ei ole itsetarkoitus ja myös kitkaa tarvitaan alueidenkäytössä, jossa tehdään ratkaisuja vuosikymmeniksi eteenpäin.

Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän kokonaisuuden valmistelu

- Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän kokonaisuus muodostuu jatkossakin erilaisista suunnittelutasoista. Suunnittelutasot ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa nähden. **Mitä ja miten asioita eri tasoilla tulisi käsitellä?**
- **Informatiivinen sisältö sekä esimerkiksi inventoinnit ja arvottaminen.** Näitä koskevan tiedon saannin turvaaminen ja esitystapa osana suunnitelmaa. Liittyy digitaalisuuteen.
- **Oikeusvaikutukset** (oikeudet ja velvollisuudet): suunnittelujärjestelmän hierarkkisuus ja oikeusvaikutukset muulle alueidenkäytölle ja rakentamiselle.
- Suunnitelmien **sisältö ja esitystapa** (kartallisesti, sanallisesti)
- Valmistelussa pohditaan keskustelupaperiin pohjautuvaa vaihtoehtoa (A) ja nykyisen suunnittelujärjestelmän kehittämiseen pohjautuvaa vaihtoehtoa (B)

Tiivistelmä vaihtoehtotarkastelusta

Vaihtoehto A

Yksi **kuntakaavataso**: skaalautuvuus, vaiheittaisuus, kehittämisperiaatteet ja toteuttamisosa.

Kaupunkiseudun toiminnallisen kokonaisuuden kattava yleispiirteinen suunnitelma. Sisältäisi kaavan toteuttamiseen liittyviä periaatteita. Yhteydet sopimusmenettelyihin. Osin oikeusvaikutteinen.

Yleispiirteinen suunnitelma **maakunnan** aluerakenteesta ja alueidenkäytöstä. Ei toteavaa informaatioisisältöä. Oikeusvaikutuksia vain rajatuilta osin.

Valtakunnallisesti merkittävät asiat reunaehtoina ja tavoitteina läpileikkaavasti suunnittelujärjestelmälle. Selvitetään, mitkä asiat ovat sellaisia, jotka voitaisiin kirjoittaa suoraan tulevaan lakiin.

Vaihtoehto B

Säilytetään **yleis- ja asemakaavat** erillisinä kaavamuotoina ja kehitetään näitä koskevia säännöksiä.

Yhteisen yleiskaavan kehittäminen **kaupunkiseutujen** toiminnallisen kokonaisuuden suunnittelun välineenä. Vaihtoehtona kaupunkiseudun kattava maakuntakaava.

Kehitetään **maakuntakaavaa** koskevia säännöksiä. Käsitellään ainoastaan valtakunnallisia ja maakunnallisia kysymyksiä. Kevennetään toteavaa informaatioisisältöä.

Nykylain mukaiset **valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet** ja niiden kehittäminen.

Vaihtoehtotarkastelussa esiin nousseita näkökulmia

- Vaihtoehto A antaa uusia mahdollisuuksia sekä haastaa positiivisesti vaihtoehdon B, joka on tuttu, turvallinen ja jatkuvuutta korostava; kuntien ja alueiden erilaisuus pitää ottaa huomioon
- **Kuntakaavoitus:** selvitettävä suhde maapolitiikkaan ja kuntainfran toteutukseen; siirtymäsäännökset tärkeässä roolissa; yhtäältä tarvitaan pitkäjänteistä suunnittelua, toisaalta reagoitiherkkyttä; yksityisen kehittäjän roolin selvittäminen.
- **Kaupunkiseudut:** kuntien osaoptimointi ja päätöksenteko haasteena, myös hyvää yhteistyötä on; liittyminen hankkeiden rahoitukseen ja sopimusmenettelyihin, painopiste toteuttamisessa, sopimusten suhde lakiin, tarvitaan porkkanaa, mutta myös keppiä; kuntien luottamus ja sitoutuminen tärkeää
- **Maakunnan tason suunnittelu:** maakunnan suunnittelun tuleva rooli on vielä epäselvä; yleispiirteisyyden korostaminen ja informatiivisen sisällön karsiminen hyvä mutta ajantasainen tieto tulee olla saatavilla; suhde muuhun lainsäädäntöön ja liikennejärjestelmän suunnitteluun
- **Valtakunnan taso:** Valtakunnan tasolla on perusteltua miettiä asiat, jotka tulisivat suoraan lakiin; valtakunnallisten intressien suhde suunnitelmien sisältövaatimukseen; suunnittelujärjestelmän keventäminen (hierarkkisuus) edellyttää osaltaan valtakunnallisten intressien läpileikkaavuutta

Esimerkkejä kysymyksistä, joita valmistelussa pohditaan

VATit > laki? Nyt esim. luonnon monimuotoisuuteen ja viherrakenteeseen liittyviä VATteja ovat:

- Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä
- Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta

> Ovatko nämä sellaisia asioita, jotka voisi kirjata suoraan lakiin?

Alueiden käytön suunnitelmien **sisältövaatimukset**: joko kaikkia suunnitelmia koskevina tai eriteltyinä suunnittelutasoille nykyisen lain mukaisesti

Oikeusvaikutteisuus: hierarkkinen ohjaaminen jossain muodossa vai oikeusvaikutteisuus vasta kuntatason suunnitelmissa

Osallistumiseen, vuorovaikutukseen ja vaikutusten arviointiin liittyvä kokonaisuuden valmistelu

Osallistumista, vuorovaikutusta ja vaikutusten arviointia koskevassa valmistelussa on lähdetty liikkeelle [osallistumiseen ja vuorovaikutukseen](#) liittyvistä säännöksistä.

Nyt loppusyksystä on esillä [vaikutusten arviointi](#); ensi vuoden alussa käsitellään osallistumista ja vuorovaikutusta MRL:n muissa menettelyissä sekä muutoksenhakuun liittyviä asioita

Asiaa on jaostossa lähestytty tunnistamalla aihepiiriin liittyviä [keskeisiä kysymyksiä](#)

Osallistumiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä keskeisiä kysymyksiä

Joustavuus vs. ohjaavuus

Kaavoitusmenettelyn joustavuutta pidetään hyvänä, mutta tarvittaisiinko tarkempia säännöksiä takaamaan laadukasta vuorovaikutusta ja osallistumista?

Varhainen osallistuminen

Kaavaprosessissa virallinen osallistuminen ajoittuu usein myöhäiseen vaiheeseen.

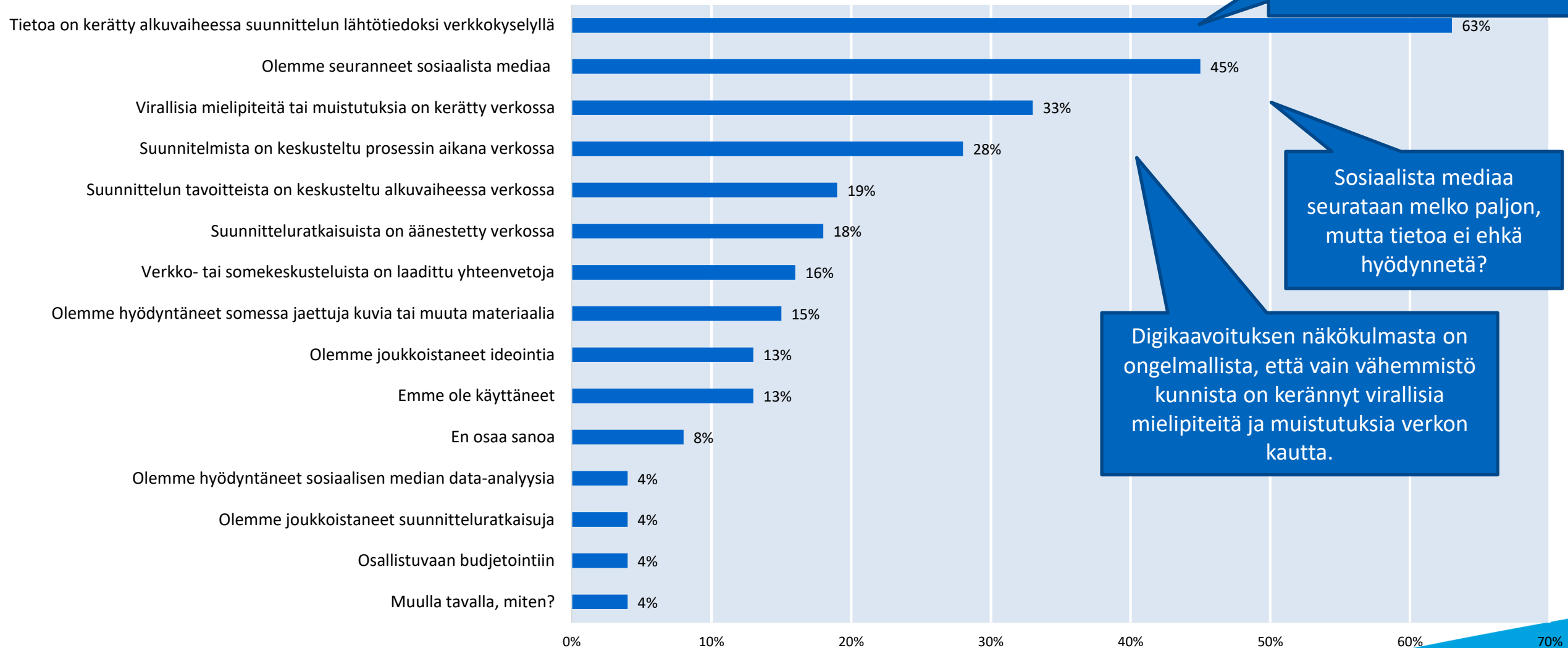
Osallistuminen ja vuorovaikutus liittyy kiinteästi myös suunnittelun tietopohjaan ja vaikutusten arviointiin

- Valmistelussa on käyty pohdintaa siitä, **voisiko vaikutuksiltaan merkittäville kaavoille määritellä erityisiä menettelyä koskevia säännöksiä**. Tätä ei kuitenkaan pidetty tarkoituksenmukaisena, koska aloitusvaiheen vuorovaikutuksen kehittäminen nähtiin perustelluksi kaikessa kaavoituksessa
- Myös jatkossa menettelyyn liittyvissä **säännöksissä tarvitaan joustavuutta**, mutta kaavoituksen **aloitusvaiheen merkitystä pitää korostaa**. Kaavan valmisteluvaiheessa osallistumisen ja vuorovaikutuksen tarvetta, luonnetta ja laajuutta kuvataan kaavan tehtävän, tarkoituksen ja vaikutusten merkittävyyden perusteella

Aloitusvaiheen vuorovaikutus	Valmisteluvaiheen vuorovaikutus
<p>Aloitusvaihetta kehitetään turvaamalla osallisille mahdollisuus vuorovaikutukseen kaavoituspäätöstä tehtäessä ja tavoitteita asetettaessa. Fokus pitää olla siinä, että turvataan nykyistä paremmin keskustelu kaavan tavoitteista ja lähtökohdista sekä prosessin pääpiirteistä ennen kuin keskeisiin ratkaisuihin on sitouduttu.</p>	<p>Valmisteluvaihe voi olla vapaamuotoinen ja vuorovaikutuksen laajuus määräytyy kaavan ja vaikutusten merkittävyyden perusteella. Mahdollisuus mielipiteen esittämiseen kaavan valmisteluun liittyvien keskeisten valintojen ja vaihtoehtojen sisällöstä, vaikutuksista ja niiden perustana olevasta tietopohjasta. Mahdollisuus edetä ”suoraviivaisemmin” tilanteissa, joissa alkuvaiheessa todetaan, että tarvetta laajaan vuorovaikutukseen ei ole.</p>

Digitaalisuus korostuu: ”Miten olette hyödyntäneet sähköisiä osallistumisvälineitä alueiden käytön suunnitteluun liittyvässä osallistumisessa ja vuorovaikutuksessa?”

(organisaatio = kunta tai kaupunki, n = 203)

Paikallisen tiedon keruu korostuu – ei vuorovaikutus.

Sosiaalista mediaa seurataan melko paljon, mutta tietoa ei ehkä hyödynnetä?

Digikaavoituksen näkökulmasta on ongelmallista, että vain vähemmistö kunnista on kerännyt virallisia mielipiteitä ja muistutuksia verkon kautta.

Digitalisaatio ja asiakaslähtöiset prosessit -jaosto

- Määrittelee MRL -prosessit asiakaslähtöisiksi ja digitaalisiksi
- Määrittelee tietorakenteet: mikä on täysin digitaalinen kaava ja rakennuspiirustus?

1. Tutkitaan laajasti rakennetun ympäristön kokonaisuus
2. Määritetään kaavoituksen ja rakentamisen pääprosessit (kevät 2019)
3. Määritetään aliprosessit (syksy 2019)
4. Määritetään mitä säädetään lailla, asetuksella & ohjeilla, siirtymäsäännökset (kevät 2020)

Kaavojen toteuttamisen jaosto – ajankohtaista syksy 2018

Syksyllä kartoitetaan, mitä ilmiöitä, tavoitteita ja tarpeita teemaan liittyy.

Ensimmäisenä on käsitelty kuntien maapolitiikkaa, loppusyksystä tonttijakoja, katusääntelyä ja hulevesiasioita.

Tavoitteena kartoittaa jatkotyöskentelyä varten, mihin asioihin liittyy muutostarpeita ja kuinka tärkeitä ne ovat (priorisointi).

Viimeksi keskusteluissa: kuntien maapolitiikan ja maankäytösopimusten avoimuus ja läpinäkyvyys

Rajapinnat –jaostossa käsitellään maankäyttö- ja rakennuslain rajapintoja muun lainsäädännön kanssa

Tarkastelun näkökulmina ovat:

- yhtäältä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten suunnitelmien ja lupien huomioon ottaminen muun lainsäädännön mukaisessa valmistelussa ja päätöksenteossa ja sekä
- toisaalta muun lainsäädännön huomioon ottaminen maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa suunnittelussa ja luvissa.

Tunnistettu yhteensä 42 lakia, joista keskeisimpiä ovat:

- Luonnonsuojelulaki
- Maa-aineslaki
- Ympäristönsuojelulaki
- Laki rakennusperinnön suojelemisesta
- Muinaismuistolaki
- Metsälaki
- Kaivoslaki
- Vesilaki
- Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä
- Ratalaki
- Laki rakennuksen energiatodistuksesta

Erilaisia rajapintoja

Rajapinnat ovat **luonteeltaan hyvin erilaisia**. Tähän vaikuttaa eri lakien tavoitteiden ja tarkoituksen erilaisuus.

Lupalait

Ympäristönsuojelulaki, maa-aineslaki, vesilaki...

Oleellista kaavan ja luvan suhde; kaavan asema ja merkitys lupaharkinnassa; eri lupien ja ilmoitusmenettelyjen keskinäinen suhde

Suunnittelulait

Ratalaki, laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä...

Menettelyjen keskinäinen marssijärjestys ja yhteensovittaminen; lakien välinen työnjako voidaan määritellä myös uudella tavalla

Reunaehdoja asettavat lait

Muinaismuistolaki, pelastuslaki, ilmailulaki, luonnonsuojelulaki...

Liikkumatila varsin pieni

Muut lait...

Keskeiset teemat rakentamisen osa-alueella (1/2)

Elinkaariajattelu ja rakentamisen kestävä laatu olisivat rakentamisen ohjauksen lähtökohtana. Olennaista on hahmottaa kestävä pitkän aikavälin laatu laajasti sisällyttäen elinkaariajatteluun myös rakennuksen omistajien ja käyttäjien tarpeiden kehittyminen ajassa.

- MRL:iin **uusi** olennainen tekninen vaatimus rakennuksen vähähiilisyydestä muiden olennaisten teknisten vaatimusten lisäksi?
- Koskee koko rakennuksen elinkaarta rakennustuotteiden valmistuksesta rakennuksen purkuun

Digitaalisuuden läpivienti ja laaja hyödyntäminen

Rakennuksen suunnitelmallisesta käytöstä ja ylläpidosta säädettäessä tulisi pohtia, pitäisikö joitakin rakennuksia tarkastaa määräajoin.

Keskeiset teemat rakentamisen osa-alueella (2/2)

Rakentamisen erilaiset vastuukysymykset sekä rakentamisen eri toimijoiden vastuut ja vastuuketjujen toimivuus tulisi arvioida suhteessa olemassa oleviin säädöksiin ja yksityisoikeudelliseen sopimiseen.

- Selvitetään mallia, jossa vastuu toteutuksesta kuuluisi pääurakoitsijalle.
- Pääurakoitsija tekisi yksityisoikeudelliset sopimukset aliurakoitsijoiden kanssa, mutta vastaisi toteutuksesta rakennuttajaan nähden.

Rakennusvalvonnan järjestämisessä toimivuus ja osaaminen tulisi varmistaa tulevaisuuden tarpeisiin nähden.

Rakentamisen lupajärjestelmän uudistuksessa tulisi pohtia lupaprosessin niveltymisen alueiden käytön ohjauksen kehittämiseen sekä mahdollisuudet vähentää ja sujuvoittaa luvitusta.

Kiitoksia mielenkiinnosta!

Kannattaa seurata uudistuksen etenemistä
<https://mrluudistus.fi/>

Muistetaan, että ensi vuosi on vaalivuosi ja se saattaa tuoda lisämausteita tähän keittoon....

